Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 245 (10.628). Львів, неділя 1. листопада 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

У „новітній школі“.

Промова Голови Українського Соймового Клюбу посла Сергія Хруцького, виголошена на пленумі сойму дня 22. жовтня 1925 у загальній буджетовій дебаті.

Високий Сойме! Кажуть, що коли чоловік потопає, то в тій хвилі представляється йому ціле його життя. Польський державний корабель — якщо ще не потопає, то вже находиться в дуже грізному положенні. Нічого дивного, що представник найбільшого сторонництва п. голова Гломбіньскі, аналізуючи причини теперішньої кризи, сягнув до історії, правда — не дуже далекої. Дуже можливо, що зробив то в механічний спосіб, з професорської звички, і це є тим правдоподібнійше, що проф. Гломбіньскі в тій історії нічого не доглянув, хоч приглядаючись уважно і предметово, доглянув би самого себе як одного з головних винуватців теперішнього економічного положення. Одначе слушність мав п. професор, шукаючи причин теперішнього положення в минувшині. Так, теперішня Польща покутує внаслідок свого первородного гріха, а тим первородним гріхом було непошанування відродженою Польщею того права й тієї ідеї, якій сама Польща завдячує своє повстання. Говорю про право народів до самоозначення, про *право кожного народу до створення власної держави*. Польща, яка довгі літа стогнала під ярмом окупантів, мабуть заразилася трупячою отрусю упавших займанних держав і сама почала вести *окупантську політику*. Відроджена Польща не вдоволилася своїми *етнографічними границями* на сході, які їй вказувала антанта. Польща сама хотіла створити собі границі на сході. Тут зявилися

дві концепції.

Одна передбачувала скромні територіяльні здобутки, які хотіла прилучити без застережень і піддати їх процесові скорої амальгамізації, і звідсіль носить назву інкорпораційної. Друга зрікалась скромних територіяльних здобутків, але бажала створити [illegible] держав і звязати їх з Польщею федерацією, звідсіль назва її: федераційна.

Запанувала федераційна концепція. Відбувся похід на Київ, одначе покінчилося рижським договором, побідою інкорпораційної концепції, як це стверджує п. Скшиньскі в своїй книжці „Польща і мир“. В дійсности не була це побіда ані одної ані другої концепції, бо рижський трактат льогічно вимагав окупації Сх. Галичини, а супроти того занадто великі простори були окуповані Польщею, мабуть чи не більші від того, що становить етнографічну територію Польщі. Обнявши ті етнічні українські й білоруські землі, Польща найшлася у великім клопоті, як вдержати ті землі. З власних досвідів Польща знала, що *землі Західної України і Білоруси будуть органічно тяготіти до зєдинення зі своїм матірним пнем*. Ясним було теж для кожного, що сусідні держави, від яких відірвано ті землі, скорше чи пізнійше витягнуть руку по ті землі.

Був і третій момент натури

стратеґічно-ґеоґрафічної.

На сході польської держави творилася незвичайно довга лінія кордонів, позбавлена якихнебудь природних перешкод, як гори й великі ріки, дуже доступна для ворожого наїзду, отже завдання, як вдержати ті величезні землі — було вяжке. Розвязка того завдання була найгірша зі всіх можливих. Польща не найшла нічого кращого, як *наслідувати методи російського цару і пруського гакатизму*. Від одного й другого окупанта Польща прийняла те, що було найгірше, получила те разом і зявлася небувала в світі система, одночасно система *національного гніту й економічного винищення* (Голос: Новітня школа!). Инші займанні держави, приноровлюючи національний гніт, щонайменше давали гнетеним народам якусь рекомпенсату в господарській ділянці. Польща приноровлює

гнет на цілій лінії,

як національний, так і господарський. Національний гнет найяскравійші форми прибрав в *ділянці освітної політики*. Тут справді стрічаємо

замах на душу українського народу.

Всі власти, починаючи міністром, а кінчаючи шкільним інспектором, вже 6 літ послідовно переводять плян *повної ліквідації українського шкільництва всіх типів*.

В тій сумній історії можна відріжнити

два етапи.

В першій добі, що тривала від 1919 до 1924 р. шкільні власти тихцем, всупереч обовязуючим законам, всупереч конституції, міжнароднім трактатам, головно трактатові про охорону національних меншостей, *перемінювали українські школи на польські*. De iure Українцям не роблено кривди, законів не цофано; de facto масово ліквідовано українські школи. Тим способом, явно насилуючи права і закони, зліквідовано до 80 проц. українських шкіл, які були перед війною на українських землях. А далі прийшла друга метода: треба було підложити *правний фундамент під доконані безправства* і раз на все унеможливити повстання українського шкільництва. Зявився закон про мову в шкільництві з 31. липня 1924 р. Той закон, ніби то опертий на принціпі братерського співжиття ріжних національностей, в дійсности всіми способами обмежує права національних меншостей щодо свого національного шкільництва.

А далі з однорічним опізненням прийшли виконавчі приписи до того закону. І сталося те, що може статися лише в Польщі: в и к о н а в ч і приписи

перекреслили цілий закон,

як це стверджо навіть польське сторонництво ППС. Домагання вреднення до школи рідної мови згідно з тими приписами уважається чимсь так неприродним, що вимагає найбільше суворого, офіційного ствердження і урядових дослідів. Крім того виконавчі приписи, створюючи неоднакові умови для Поляків і не-Поляків, а між иншим продовжуючи на 5 місяців речинець складання польських деклярацій, вводять момент боротьби за школу і тому явно стають в суперечности з мнимо голошеним принціпом братерського співжиття ріжних національностей, про що так гарно деклямував тут п. міністер освіти Ст. Грабскі, а в Женеві п. Скшиньскі.

(Продовження буде.)

Радянська Україна.

Мануфактура.

В звязку з недостачею мануфактури на внутрішньому ринку України закупила Вукоспілка за кордоном мануфактури на суму 4 міліони 800 тисяч карбованців. („Правда“).

Надужиття.

На кремінчуцьких тартаках полудневих залізних доріг відкрито великі крадіжі і розтрати державного майна, яких допускалася систематично адміністрація тартаків на чолі з директором Рижаковим. Винних віддано під суд. Втрати обраховують на 30 тисяч карбованців золотом. („Правда“).

Санаторії.

Український Народній Комісаріят Здоровля відкриває в найкоротшому часі 10 нічних санаторій у Донецькому басейні для туберкульозних. А Народній Комісаріят Фінансів України виасигнував у цьому році міліон двісті тисяч карбованців золотом на діточі доми. („Правда“).

Реформа Академії Наук.

В середині жовтня відбувся у Харкові поширений пленум Главнауки України, на якому рішено зреорганізувати Всеукраїнську Академію Наук, зорганізувати нові заповідники (зразкові культурні та досвідні рільничі, зоольогічні та інші станції), та скріпити і поширити охорону памятників матеріяльної культури і природних багацтв України. („Правда“).

Нова залізнича лінія.

В найблищому часі проводить Вороніжське залізнодорожне правління нову залізничу лінію, яка лучити буде Білорусь із Полтавщиною. Шлях тягтиметься від Гомеля до Прилук. („Правда“).

Втікачі з Румунії.

До Умані прибула група бесарабських селян, що втікли з Румунії. В групі 81 душ. Всі вони з хотинського повіту, де недавно було селянське повстання, яке в безпощадний спосіб здавлено і по якому втікло з Румунії понад 500 селян. Втікачі розказують, що Бесарабія нагадує тепер воєнний табор. Влада складає списки ненадійних, в які попадають усі, що колинебудь і денебудь висловилися прихильно про радянський устрій. („Правда“.)

Результати районування України.

Перед районуванням України (згідно з новим адміністраційним поділом) було в радянському урядничому апараті 26.749 урядовців, по районуванню ця цифра спала до числа 22.557 урядовців, тобто на 15,6 відсотків. Заробітна платня урядовців виносила перед районуванням 6 міліонів 334 тисяч карбованців а по переведенню районування виносить тільки 5 міліонів 273 тисячі карбов., тобто на 20 відсотків менше. („Правда“.)

Безробіття на селі.

В Народньому Комісаріяті Праці в Харкові відбулася нарада в справі боротьби з сільським безробіттям на Україні. Виявилось, що по українських селах зареєстровано 50.000 безробітних наймитів. До зими ця цифра зросте до суми 300.000. Для боротьби з сільським безробіттям організує Нарком Земельних Справ громадські роботи. На ці роботи асигновано біля 3-х міліонів рублів. („Правда“).

Перша копальня ртути в руху.

В Донецькому басейні пущено в осени цього року в рух одиноку в СРСР копальню живого срібла в Микитівці. За один і до того перший місяць праці видобуто 500 тисяч пудів чистої ртути. („Правда“.)

По широкому світі.

Проти Ліґи Націй бунтується опозиція мадярського парляменту, обурена, що Ліґа Націй нічого не робить для поневолених народів і національних меншостей.

Муссоліні виголосив промову на тему ненарушности тирольських кордонів і заявив, що якби те, що Італія здобула мечем, хотіли їй відобрати, то він попрохає короля дозволити йому добути меча.

Анґлія та Америка домагатимуться відшкодування від Франції за втрати своїх громадян при обстрілі Дамаску.

Болгарсько-грецький конфлікт дав привід делегатові Греції на засіданні Ради Ліґи Націй заявити, що по льокарнськім договорі 16. стаття вже не обовязує Грецію. Рада Ліґи Націй заперечила рішучо таку хибну інтерпретацію прийнятих умов і загрозила Греції блькадою побережжа. Це помогло.

Конференція російсько-польсько-литовська має, на пропозицію радянського посла у Ковні, радити над сплавом на ріці Німан.

Біржі, грошеві та товарові, наказав утворити радянський уряд у Москві. Членами їх можуть бути державні підприємства, професіональні і частина приватних купців, що платять податки.

І вони вмерли за свою вітчину.

Львів, 31. жовтня 1925

В Стшалкові (в Польщі), саме на б. пруськo-російській границі можна бачити величний і величавий воєнний цвинтар. В рівних рядах, як оком сягнути простягаються воєнні могили іменних і безіменних борців, що наложили головами за свою справу. Це головним чином Москалі і невеличкий відсоток Французів. По середині цвинтаря знімається величавий памятник, який прикрашує напис: „Auch sie starben für ihr Vaterland!"

Так, і вони вмерли за свою батьківщину, а смерть за вітчину є вже таким великим, благородним й ідейним ділом, що слід пошанувати, віддати поклін борцям за велику справу. Так розуміє справу кожна культурна людина, так зрозуміли її й культурні Німці. Далеко від рідної землі, на чужині віддали вони честь і поклін тим, що впали у великій борні!

ВІКТОР ГЮГО.

ПОКЛІН І СЛАВА ВАМ...

Поклін і слава вам, герої невідомі,
Чи впали ви від радісних напруг,
Чи з болем на устах, у передсмертній втомі,
Коли лише царив над тілом гордий дух!

Ви всі, яких пірвав змагань нестримний подув,
Живете далі в рідній, прадідній землі,
Могили ваші кличуть гимном про свободу,
Немов листки, які борвій зірвав з гілі!

Брати! ви рвали невільницькі пута
На те, щоб ними повязати нас
З землею-матірю — як може тільки люта
Крівава смерть єднати всіх нараз...

Від всіх, що прагнуть волі у смертельній втомі
І тих, що йдуть до неї в дні палких напруг
Поклін і слава вам, герої невідомі,
За те, що в тілі вашім жив безсмертний дух!

Переклав **Мих. Рудницький.**

Інваліди УГА. й українська суспільність.

Від семи літ одною з найбільше пекучих потреб української суспільности в Галичині (побіч „Просвіти" та „Рідної Школи") є забезпечення й удержання інвалідів Української Галицької Армії, жертв нашої останньої визвольної боротьби. Найбільше патріотичний, найздібніший до посвяти елемент зпоміж галицького селянства та інтелігентної молоді, як не поляг то опинився в рядах інвалідів УГА. — Люде, які стоялиб сьогодні у цвіті віку, зломані фізично і морально, схоровані, ще не всі вилічили рани, по кільканацять разів різані на операційному столі, терплять матеріяльну нужду.

Понад вісім соток таких долею назначених людей зареєстровано в Українському Краєвому Тов-і Опіки над Інвалідами у Львові. Лиш сорок і кількох із них, сказатиб: вибранців — приміщено в Домі українських інвалідів у Львові. Решта мусить животіти на провінції при рідні. Приміщені у Домі інвалідів вчаться ремесла, побирають шкільну освіту з обсягу народньої й виділової школи. Мають повне удержання, себто приміщення, харч, одіж, біля, обуву і протези. З інвалідів на провінції лише тяжше пошкодовані і матеріяльно зовсім незасібні дістають у міру матеріяльної спроможности Товариства періодичні підмоги у грошах, одіжі, біллю, обуві. Кожний інвалід одержує лікарську поміч, ліки, бандажний матеріял. Всі операції інвалідів УГА переводяться на кошт Тов-а. Постійні місячні підмоги одержує в жовтні п. р. 31 інвалідів поважно пошкодованих і матеріяльно у лихім становищі.

Якнайширші кола українського громадянства повинні вступити в члени УКТОНІ. Член повинен не тільки вплатити свою вкладку, але повинен цікавитися діяльністю товариства в хосен інвалідів, сам для інвалідів працювати, а не лишати всього на Головну раду тов-а, Гол. рада на виділ, виділ на одну-дві особи і т. д. Мінімальні постійні квоти вплачувані правильно щомісяця до каси тов-а як членська вкладка позволять управі тов-а утворити буджет на підмоги та ренти ідейним жертвам воєнного лихоліття. На жаль, у цьому році ледви 70 (сімдесять) осіб, головно зі Львова та Дрогобича, вплатили місячні вкладки на загальну суму 189·44 золотих. Правда, чимало осіб й інституцій не може піднятися постійних місячних оплат і волють вряди-годи вислати жертву на інвалідів. Але ця жертвенність на найкращих синів народу така мала, що жалі інвалідів на суспільність під деяким оглядом оправдані. Дійсно, колиб лиш четвертина галицької суспільности схотіла зложити стільки, скільки коштує одна папіроска, місячно на інвалідів, усі інваліди УГА були би матеріяльно достаточно забезпечені. До цього треба конечно довести шляхом організації повітових філій товариства, коли тільки влада затвердить відповідну точку статуту. Для докладного представлення приходів і розходів товариства наводимо рахунок обороту за перших 7 місяців біжучого року:

	Прихід		Розхід	
1. Готівка з XII/24	34	07		
2. Жертви із краю	16.425	90	10.382	66
3. Жертви з Америки	13.463	41		
4. Інвентар			372	65
5. Дім інвалідів	671	85	13.441	72
6. Лічення й операції			514	34
7. Протези	79	60	2.238	24
8. Шавська робітня	8.442	06	7.504	20
9. Кравецька робітня	8.461	43	5.129	45
10. Адміністрація	341	35	3.143	06
11. Льокації	2.503	52	8.081	59
12. Ріжні	1.214	91	922	33
13. Інтересенти	5.892	95	6.862	99
14. ПКО			287	78
15. Позички	3.870	43	2.677	41
16. Член. вкладки	189	44		
Сальдо-готівка			31	46
	61.589	92	61.589	92

В инших тав. державних народів держава забезпечує воєнних інвалідів постійними місячними рентами. У таких народів уряд й адміністрація краю наглядно бачуть, що й кому мають завдячувати, то не дивно, що напр. у Чехії, інваліди (особливо леґіонарі) користуються донині незвичайною популярністю й загальною пошаною та мають першенство у всіх державних установах. Певно, що їхні збірні змагання дали величаві успіхи, алеж посвята українського стрільця, чи не була стократ більша? Нашому інвалідові ще й нині приходиться терпіти не тільки матеріяльну нужду, але терпіти переслідування побідника.

Важкий тягар: гоїти криваві рани тіла й розчарування душі, упав на українську суспільність. Несіть цей тягар хоч часткою тої посвяти, що її мав для загалу окалічений Український Стрілець. Не дайте упасти йому духом. Складайте жертви самі, заохочуйте других до жертвенности на цілі У. К. Т. О. Н. І. у Львові. Памятний місяць листопад повинен пригадати кожному свідомому громадянинові, кожній українській інституції, що треба дати моральну і матеріяльну поміч тим, котрі впали жертвою найвищого громадянського обовязку.

С. Український.

Одночасно одержуємо таку оповістку:

Тернопільське воєвідство дало дозвіл Українському Кр. Товариству опіки над інвалідами у Львові на збірку земних плодів для українських інвалідів на протязі місяця листопада п. р.

Ми розіслали уповноваження для збирачів з вимаганими владою залучниками. Сподіваємося, що все наше громадянство поспішить з дрібними датками! Просимо Управи філій Т-ва „Просвіта" й Повіт. Союзів Кооп. та діяльних громадян по повітах допомогти в організації збірки в своєму районі, а по її закінченню прислати нам повідомлення разом з усіма лістами. В залежности від вислiду льокальних збірок будуть видані пізнійше диспозиції щодо пересилки продуктів.

Управа УКТОНІ.

Українське Педаґоґічне Товариство.

II.

Звіт з діяльности за час від 1. IX. 1924 до 31. VIII. 1925.

Організація.

Організаційну працю в цьому адміністраційному році вів Організаційний відділ без ніяких дорадчих органів. Нагляд над цим відділом поручила Головна управа свойому членові проф. Мих. Галущинському.

Адміністраційний рік 1924 закінчило УПТ. числом 61 Кружків формально зареєстрованих і 39 Комітетів „Рідної Школи" та числом членів 17.445.

Організаційний Відділ присвятив богато уваги справі творення нових Кружків УПТ. Успіх цих змагань був ріжний. Найлекше йшла справа творення Кружків у такій околиці, де був рухливий Повітовий кружок. Тому нових Кружків основано найбільше по селах. 5 повітових міст оснувало цього року окремі Кружки. Натомісць 6 повітових міст українських повітів ще навіть не внесли прохання на приняття до відома статута.

Українські заточенці виявляють теж зі свойого боку чимало спочування ідеї „Рідної Школи". Про це свідчать не тільки їх жертви и

„Рідну Школу“, але й їх організування на західних окраїнах.

Загальний стан Кружків з кінцем цього адм. р. (31. VIII. 1925) представляється так: з минулого року остало зареєстрованих 61 Кружків, цього року прибуло нових 158 разом 219. Коли взяти під увагу, що тільки уконституовані Кружки можна уважати справдішніми організаціями, то таких є 133, а то минулорічних 61, а сьогорічних 72. Значить до кінця адм. року не уконституовалося ще 86 Кружків.

Членство.

В порівнанні з попереднім адм. р. на ділі не зросло число членів щодо скількости. Цього року богато кружків перевели „чистку“, себто зробили нові списки лише таких членів, які поплатили членську вкладку. Практика показала, що більшу матеріяльну і моральну користь від спомагаючих членів приносять члени звичайні. Тому Орг. відділ пропагував звичайне членство. Очевидно, ми стоїмо ще дуже далеко від виконання постанови всенароднього анкети в 1920 р., на основі якої кожна одиниця має бути членом УПТ., ба навіть далеко від того, щоби бодай кожний голова родини був членом УПТ.

Розвій Кружків.

Праця в поодиноких Кружках УПТ. дуже неоднакова і нерівномірна. Коли одні виказували велику енергію, меткість, ініціятиву й самопосвяту, инші були охлялі й інертні. Деяких кружків так і не вдалося вивести з омертвіння. За найкращу треба вважати діяльність тих Кружків, які не тільки удержували школи засобами свого повіту, але й значну надвишку посилали до Гол. Управи на потреби т-ва. Такі Кружки, це Коломия, Тернопіль і Перемишль. Самостійно покривали випатки Кружки в Рогатині, Дрогобичі, Чорткові, Копичинцях, Борщеві (ц. р.), Городенці і Стрию. Постійно недомагали Кружки в Золочеві, Станиславові, Долині і Городку. За те дуже відрадне явище, що деякі менші нові Кружки гарно розвиваються. Всі Кружки відгукнулися на пекучу потребу рятування українського характеру державної народньої школи і перевели тзв. шкільний плебісцит за українською школою взірцево й імпозантно.

Щоби дати новим Кружкам плян їх праці, виготовлено інструкцію, видано її книжечкою і масово безплатно розіслано.

Делеґатура.

Для влекшення й урегулювання організаційних справ показалася потреба створити якусь посередню інституцію між Головною Управою і Кружками УПТ. Головна Управа локористувалася § 45 статута й настановила деякі Кружки в повітових і судових місцях осідку делеґатами Головної Управи з правами й обовязками Повітового Союза Кружків. Таких делеґатур було 21 на судові повіти, 35 на політичні, а 2 на частину повіту.

Діяльність тих делеґатур дуже неоднакова. Деякі делеґати не тільки не переводять організації повіту, але ще самі потребували би твердого нагляду.

Урядовці Кружків.

По помочі у виконанні завдань Кружки добирають собі урядовців. Кружки, які мають урядовців, здавали нераз на них всі організаційні роботи в повіті. Своїх урядовців мають 29 Кружків, деякі навіть по 2, або й три. Деякі з

урядовців, оскільки визначалися інтелігенцією і спритом, виказували гарні успіхи.

Головна Управа й орґанізація.

Організаційний відділ не залишив ні одного моменту, який чи доцільністю, чи невластивістю відбивається від інтересів УПТ-ва як цілости. Переписка вимагала багато часу та студіювання справ і відносин. Полагоджено 1320 чисел на загальне число писем Головної Управи 3595, декотрі з цілими більшими й кількакратними рефератами.

При цій нагоді треба зазначити сепаратистичні змагання деяких Кружків, недостачу почуття солідарности в гаразді, а особливо в біді Товариства.

Для усунення всяких недомагань в організаційних справах поставлено на нараді відпоручників Кружків, що відбулася 31. травня 1925, організаційний реферат (Л. Ясінчук), та ухвалено відповідні резолюції, які доручено всім Кружкам до виконання.

Орґанізація у Львові.

У самому Львові поставлено орґанізацію краще, чим воно було в минулому. Організаційний відділ уладив дві наради старшин усіх львівських Кружків, на яких розмежовано точно ділянку Кружків, обговорено всі домагання й найдено спільну дорогу, намічено способи й середники організації

З огляду на значіння Львова для народу доплата з поза львівських фондів на львівські школи й захоронки розмірно низька.

Прелімінарі.

Підставою доцільної господарки, а Кружків УПТ. з окрема, це обчислення наперед усіх приходів і видатків. На жаль тільки 25 Кружків надіслали виготовлені прелімінарі до затвердження.

Щоби вказати поодиноким повітовим Кружкам їх обовязок у цифрах, Орг. відділ виготовив плян грошевого покриття потреб УПТ. й розділив на пов. Кр-и відповідно до числа громад, числа населення, маєткового стану та стану організації в повіті.

Жертвенність.

Можемо занотувати відрадний факт, що коли минулого року взяло участь у жертвенности на „Рідну Школу“ заледви кількасот громад, а в місяці січні („коляда“) було найвище число громад 643, то цього року в „коляді“ взяло участь 1126 громад, складаючи поважну квоту 49.252 зол. 28 гр. (фактично більше), з того до Головної Управи 30.160 зол., якраз одна трета того, що минулого року принесли всі жертви загалом: в краю і зі заграниці за цілий рік.

Загалом принесла жертвенність на „Рідну Школу“ через каси Кружків УПТ. (у Львові й краю) 179.567 зол. 04 гр.

Знаменний обяв, що чим раз частійше трапляються записи в користь УПТ-ва. Трапляються випадки свідомої гром. свідомости, але й ганебного шкурництва.

Співпраця з иншими установами.

Окремо треба згадати про участь у піддержці „Рідної Школи“ з боку Кооператив та Повітових Союзів Кооператив.

Читальні „Просвіти“, головно сільські, йшли на зустріч потребам „Рідної Школи“, віддаючи датки з „коляди“ та „писанки“.

Співпрацю з иншими товариствами піддержували й Кружки УПТ-ва зі свойого боку через поодиноких членів старшини та своїх урядовців, основуючи Читальні по громадах, беручи участь у Заг. Зборах Читалень і Кооператив.

На цьому місці слід піднести визначну підмогу з боку всеї краєвої і заморської української преси.

Люстрації.

В цьому році переведено люстрації в 21 місцевостях, а 27 кружках з того І. Герасимович 9. Л. Ясінчук 18.

По кожній люстрації висилала Головна Управа письмо, в якому порушувала все, що доброго, чи менше доброго люстратор виказав. Таких відвідин не могло бути більше ізза недостачі фондів у Головній Управі.

* * *

У вчорашньому вступі до звіту УПТ. подано, що зїзд відбудеться 2. жовтня. Очевидно — це помилка: Зїзд відбудеться в понеділок 2. листопада ц. р.

Місяць жовтень є місяцем української книжки. — Пошануйте українську книжку, не дозвольте, щоби вона плісніла на складах, відведіть їй почесне місце у своїй хаті!

ВІДГУКИ ДНЯ.

7

Не розумію, чому прийшло мені нині на думку число: 7. Самі знаєте, що буває іноді так: Сидиш на засіданні якогось товариства, а тут ні сіло ні пало пригадається тобі Кульчицкій. Бачиш на вулиці якусь параду, а в голову пхається спомин про большевицкий переворот у Росії.

Так воно сталося й нині зі мною. На світі першого і то ще листопада, а мене вчіпилося число сім і не дає на ніщо звернути уваги.

Отже нехай буде сім.

Як відомо кожному, хто має в себе лексикон Брокгавза, число 7 було вся заслонене якимсь таємничим серпанком. Люде раз-у-раз надавали йому якесь сакральне значіння, чи спеціяльні прикмети. Старинні Єгиптяне свято вірили, що небом править сім планет. Тиждень ділили на 7 днів, а 7 літ складалося на один цикль. (Що до „циклю“, то в нас перед війною складалося на нього 7 поезій, а по війні вони складаються на „Збірник творів“). В Жидів сімка теж мала ріжне пристосування: сім єгипетських язв, сім чортів у св. Письмі, семе небо для праведників, що не вшахрували нікого зі своїх...

В християн грає сімка також велику ролю: Сім св. Тайн, сім просьб у „Отченаші“, 7Х3 членів Гол. Виділу „Просвіти“, Сім членів Ради Т-ва „Українських Журналістів і письменників“. В останніх часах повстало ще сім прикмет Ксантипи. Стара, погана, заздрісна, скупа, сварлива, педантична і добродійна.

Як бачимо з цього всього, сімка все була, є і буде одним з найважнійших чисел навіть гриметики апробованої львівською куратoрією.

Та не тільки на мні переслідує вона (не Кураторія, а сімка!) людство. І в снах вона навідує людей від найдавнійших часів.

Кожному, хто вчився релігії, відомо, як то було з Фараоном і гарним Иосифом в Єгипту. Не думаю тут про Путифару, але про диковинний сон Фараона.

Йому одного разу приснилося, що з Нілю виїхало сім товстих коров і почали пастися. Але за хвилю виїхало знову сім коров, тим разом мізерних як прив. український урядник, і пожерли товстих.

Фараон питався другої днини своїх жреців: що це все значить, але ніхто не вмів того пояснити. Щойно Иосиф з Єгипту, заглянувши до сонника виданого Ваодяхом, пояснив значіння сну. Буде, казав, сім літ урожайних і сім голодних. Голодні пожеруть урожайних, і тому треба збирати запаси.

Не штука було Фараонові мати тоді такий сон, а Иосифові пояснити його. Нехай би так Фараон був жив до наших часів і тому сім літ мав такий сон! А хочби й приснилось йому, що був би зробив Иосиф!? Ще з ріхою порадив би собі, бо й тут є великі і чудодійні води, але з літами не пішла би штука.

Хіба що Фараонові приснилось би перше сім худих коров а потім сім кістяків. То напевно вони самі себе пожерлиб, не маючи що ліпшого до їдження.

Тоді Иосифові не тяжко булоб пояснити значіння сну, але хіба устно, так як і я собі пояснюю.

Всеж таки найліпше булоб, щоб Фараонові приснилося тільки сім мізерних коров, які зникли6 разом зі своїми кістяками.

Галактіон Чінка.

НОВИНКИ.

— **Свято „Невідомого жовніра“ і сфальшовані підписи.** Як нас інформують, на запрошенях до обходу свята „Невідомого жовніра“ є теж підписи гр.-кат. епископів. Ті підписи є хитрим способом сфальшовані. На основі інформацій зі Львова і Перемишля та справа малася так: Від комітету святкування одержали гр.-кат. епископи і ординаріяти запросини взяти участь в обході „Невідомого жовніра“ та підписати відповідну відозву. В письмі комітету описалося, що — мовляв —не підлягає сумніву, що ніхто не відмовиться підписати відозву і взяти участь в обході. Одначе колиб хто (в даному випадку епископи) відмовився, то має до означеного речинця повідомити про свою відмову. В противному випадку буде вже тим самим підписаний на відозві. Досі все в порядку. Одначе „запрошуючі“ вислали свої запросини вже по „означенім речинці“, виписавши самовільно і заздалегідь наміченних осіб на свойому запрошенні. Ось так в підступно-фальшівницький спосіб гр.-кат. епископи найшлися на запрошенних до святкування обходу „Невідомого жовніра“. Очевидно, ініціятори цього обходу мали на меті скомпромітувати гр.-кат. епископів. Та цього мало! Підступно підписані на запрошенні повинні мати цивільну відвагу запротестувати проти такої поведінки. При тій нагоді дозволимо собі висловити протест проти нечуваної в культурному світі поведінки ініціяторів польської антиукраїнської маніфестації. Ніде в світі не бувало такого випадку, щоби якась нація воловодом, підступом, а то й терором тиснула другу до святкування свого національного обходу, тим більше звернeного проти тієї другої нації. Якими безцеремонними були Мадяре, але вони не тягнули впр. Хорватів святкувати повстання 1848 року. Тільки Поляки в своїй „толєранції“ дійшли до крайних меж нетактовности, як не чого гіршого.

— **„Задушки“ і Українці.** Латинники рік-річно в днях 1. і 2. листопада, в тзв. задушки відвідують могили своїх рідних, близьких і знайомих, вбирають їх вінками та освітлюють свічками. Цей звичай по містах закорінився теж між Українцями гр. кат. обряду. І вони в „задушки“ вінчикують на цвинтарі та сліпо наслідують латинників, в даному випадку Поляків. Наш обряд нічого подібного не знає. Память померших ми обходимо на Зелені Свята. Тоді то у нас правлять на цвинтарях панахиди та читають евангелія. На жаль по містах гр. католики залюбки наслідують латинників- Поляків. Найвища пора зірвати з цим чужим, у нас недопустимим звичаєм і обходити свято померших тоді, як увесь нарід його обходить.

— **Нові польські достойники на кресах.** З певного джерела нас інформують, що на останній нараді воєводів, що відбулася у Варшаві в половині жовтня ц. р. під проводом мін. внутр. справ Рачкевича вирішено справу іменування нових віцевоєводів на кресах. Віцевоєводою у Львові має стати Чеслав Екгарт, теперішній староста в Перемишлі, давнійший староста Тернополя, віцевоєводою в Станиславові тернопільський староста Концевич (оба кандидати Пєста), а віцевоєводою поліським в Білостоці копичинецький староста Карасінський, кандидат віцехполячів, врешті віцевоєводою тернопільським замісць дотепер. віцевоєводи Яворчиковского, що переходить на емеритуру і має стати комісарем правительственним міста Тернополя на місце д-ра Лєвкевича, буде іменований один з вищих урядовців призидії львівського воєвідства, рівнож кандидат Пєста. Виходить, що був. премієр Вітос є ниню всевладним паном при номінаціях достойників в польській адміністрації Wschodniej Małopolski

— **Чекова афера.** Від якогось часу веде польська поліція доходження в тому напрямі, хто це торгує у Львові крадеными чеками, що були вкрадені на т. зв. банкові чорні лісти. Виявилося, що ті крадені чеки набув у Львові в більшій кількости якийсь п. Бозьов, провізіонер промислового Банку у Львові. Він пустив ці чеки в останній хвилі зі страху перед переслідуванням поліції на так зв. чорну біржу — очевидно по знижеий ціні. З неї попали вони до т. зв. Торговельної Централі, на чолі якої стоїть д-р Малина, син віцепрокуратора Малини при окр. карному суді у Львові. Д-р Малина відпродав ті чеки якомусь Кацові. Той їх знов перепродав. Нарешті останній купець зголо-

сився до одного з львівських банків з метою зреалізувати їх. Там йому заявили, що ті чеки крадені. Він зголосився тоді до жиранта д-ра Маліни за вияснениями, а той дав йому вексель на забезпечення вложеної ним на ті чеки готівки. Вчора на доручення прокуратури поліція арештувала в цій справі Бозьоха та має проводити крім цього цілий ряд інших арештів зпоміж визначних особистостей з львівського і позальвівського т. зв. фінансового світа.

— **Черговий скандал.** Наслідком мальверзацій у бувшому лісному банку оголошено арештом майно польських соймових послів Шиллівского і Ковальчука а крім цього положено арешт на дієти посла Русінка (Пястовець). До усіх скандальних надужить та крадіжів, яких допускаються деякі польські урядовці прийшла черга на польських послів, членів законодатних установ. Правда що від голови риба смердить.

— **Нові землі пригідні для кольонізації у СРСР.** З метою підготовки кольонізаційного земельного фонду для переселенців почато праці над обслідуванням земель незаселених районів. Одна експедиція відкрила на правому березі ріки Єнисею між Канською та Красноярською округами відкрито незаселений район на 80.000 десятин землі з багатоводною рікою, невідомою до тепер та незазначеною на ніяких географічних картах. Площа покрита багатими лугами. Тайгу заміняє березняк. У ріці маса риби. Відкритий район цілковито незаселений і вповні пригідний навіть для негайної кольонізації.

— **Амнестія з нагоди 20-літніх роковин революції з 1905 р.** В відповідальних політичних колах Москви поширена вістка про те, що з нагоди 20-ої річниці революції з 1905 р. радянська влада проголосить амнестію, яка обійме усіх тих емігрантів, що виступають проти монархічного режиму, але під тою умовою, що вони зложать урочисте зобовязання до цілковитої льояльности супроти радянської влади.

— **25 непевних осіб** придержала поліція в середмістю у Львові на протязі одної ночі. У цьому напрямку процентово Львів міг би бути суперником найбільших міст (не рахуючи крадіжей та грабіжей).

— **Після втечі комуніста Лещиньского.** Комуніст Лещиньскі, який утік із варшавського суду до Москви, помістив у „Правді" статтю, в якій взиває ком. партію в Польщі до гострих виступів. Окружний суд у Варшаві увільнив поліцианта Пісарского, наслідком неуваги якого Лещиньскі втік. Суд повідомив през. суду, що в слідчім суді потрібні спец. уладження для поміщення пересухуваних вязнів. Слідство проти судді Штрапцмана ведеться.

— **Кредит для Ватикану.** Американський банк „Чейс Нешіонал Бенк" у Нью-Йорку дає Ватиканові велику позичку, на те, щоби він міг купити велику віллю „Габріелі" на горі Янікулюм, разом з приналежною до віллі землею. У цій будівлі було ще до недавна міське заведення для божевільних. Ватикан засную там нову централю для „Propaganda fide". З огляду на те, що з вікон віллі „Габріеллі" видко все, що діється в папській палаті, апостольська столиця не хоче мати як сусіда приватних людей і відкупує її від міста за 140 міл. лірів.

— **Перемоги шахіста.** Світовий майстер шахового мистецтва, Гаванець Капабльянка, грав цими днями у Берліні 30 партій одночасно. 19 виграв, 11 було розіграних, а тільки одна випадково програна.

— **Серум проти „чорної хвороби".** Російський фізіольоґ Павлов демонстрував у своїй лябораторії в Ленінграді наслідки нововідкритого серум проти т. зв. чорної хвороби (епілепсії). Як відомо на епілепсію нездужали великі люде: Наполеон, Достоєвський, здається Магомет і инші.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Бурливе засідання польсь. сойму.

30. X. на засіданні польського сойму з приводу голосування над поправками сенату до закона про зем. реформу „Визволєнє" почало обструкцію. „Визволєнє" при кожній поправці ставило внесення на імене голосування. Тому за ціле передп. засідання переголосували ледве два уступи, а пополудні третій уступ і почали голосування над четвертим. Рівночасно сильно били в пульти, кричали й свистали. Так переривали засідання щокілька хвиль. Тому марш. відложив засідання сойму на четвер.

Відкликання ґен. Сареля.

Частина фр. преси думає, що ґен. Сареля відкличуть а іменують нового губернатора Сирії. Буде ним мабуть пос. Бонкур.

Засідання „кресової" секції.

В ціли узгіднення внесень на найблизшім засіданні секції для справ нац. меншостей прем. Грабскі візвав усі міністерства, щоби предложили йому до 2 тижнів пляни і звіти з дотеперішніх ухвал секції. Також до знавців секції Васілевского і Левенгерца звернувся з письмом, щоби предложили комітетови відповідні матеріяли і запросив їх на передвступну конференцію в слід. тижні.

Після збомбардування Дамаску.

З Бейрута повідомляють, що наслідком бомбардування Дамаску дві дільниці знищені до тла. Згоріли величезні орієнт. склади. Кореспондент „Дейли Нюз" пише, що Дамаск подобає на кладовище, а деякі дільниці наче після землетрусу. Ціло вийшла лише одна дільниця. В Сирії спокій, мешканці вертають до своїх зайнять.

Заява нім. уряду.

Півофіц. „Теґліхе Рундшау" повідомляє, що в наслідку однодушного рішення нім. уряду представники Німеччини в Парижі, Льондоні, Брукселі і Римі зложили тамошнім урядам заяву, яка стверджує, що німецький уряд обстоює свої попередні заміри і не змінить зовсім свого становища супроти договорів парафованих у Льокарно.

З судової салі.

Процес Штайґера.

16- день розправи.

Зізнання свідка Романа Верхоли, 22-літнього ґімназиста зі Самбора, Українця, з переконання бущім-то комуніста—викликали сензацію. Попередило ці зізнання відчитання лікарського оречення, що Верхола є дідично обтяжений і патольоґічний чванько: це оречення видано в звязку з арештуванням свідка позаминулого року. Всеж, оречення каже, що Верхола є відповідальний за свої вчинки і тому тепер заприсяжено його. — Свідок пізнав Штайґера в Любіні Вел. Там стрічав його літом 1924 р. в товаристві відомого комуніста Олександра Мрака. Тому, що Мрака посуджувано за контакт з поліцією, свідок з розмислом слідкував за Штайґером. Свідок до комуністичної партії не належав, але мав гарних знайомих з партії, яким робив послуги. Свідок стрінув раз Штайґера у потягу в товаристві Ст. Терлецького. Штайґер розпочав тоді живу розмову зі свідком випитуючи його про ріжні особи і свідок здивувався, відкіля Штайґер знає призвища діяльних комуністів. Заінтерпельований у цій справі Терлецький нічого свідкові не відповів. Свідок наводить теж цікавий момент намовлювання його якимось типом до складення датку на фонд оборони Штайґера; трапилось це в редакції „Волі Народа".

Штайґер заперечує усьому і твердить, що свідок певне захворів на бушуючу тепер загально „штайґерівську хоробу". Перечить, наче бй взагалі знав Терлецького, Мрака, Шумського і ин.

Обор. д-р Ляндау старається доказати неймовірність зізнань свідка, які називає „wierutnem kłamstwem". Д-р Ляндау і д-р Грек намагаються здискредитувати свідка м. й. такими запитами як напр. чи свідкові не роблено грошевих пропозицій з боку поліції; свідок рішуче заперечує.

Св. Олександер Мрак, дир. Тов-а „Сила" в Самборі, і його сестра, відпекуються всякого знайомства зі Штайґером і просять не вірити Верхолі, відомому фантастові і брехунові.

Спроба піднупства справоздавця!

Сензацією вчорашнього дня була прилюдна заява співробітника „Слова Польского" Вл. Шендеровича, що підчас судової розправи приступив до нього один добродій і зробив йому недвозначні натяки на щедру винагороду, якщо він свої справоздання з розправи пічне писати в дусі прихильним для Штайґера. На домагання пресового прокуратора дирекція поліції запрохала навіть до себе представників преси (ми такого запрошення не одержали), яким пригадала ще раз обовязок стримуватись від особистого освітлювання справи, на користь або некористь Штайґера. Навязуючи до тої конференції, нинішнє „Сл. П." слушно завважує, що ціла львівська польська преса способом реферування розправи освітлює справу явно тенденційно в користь Штайґера. Теж саме заграничні часописи, які отримують дописи з відомого джерела, вибілюють обвинуваченого на всі лади.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 6·00·00—6·01·00, канад. дол. 5·55 — 5·60, чеські кор. 0·17·50 — 0·17·66 леї 0·02·50 —0·02·75, франц. франк 0·27·50—27·75 швайц. фр. 1·14—1·15, анґ. фунт. 28·20—28·30.

Золото. 20 кор. 24·20 —24·50, 20 франк 22·50—22·80; 20 марк. 27·60—27·80; 10 руб. 30·60—30·90.

Срібло. Австр. кор. 0·51·00—0·51·50, 5 ав. кор. 2·55—2·60, фльорени 1·28—1·30, рубл. 2·14—2·15, рубель дрібним сріблом 1·00 —1·08.

Збіжа.

Пшениця красва з 1925 р. 20·50—21·50, жито красве з 1925 р. 15·25—15·75, ячмінь галицький бров. —·— до —·—, овес гал. 18·00 до 18·00.

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Мітневич:
Львів, саля Лисенка.
1.XI. „Маруся Богуславка".
3.XI. „Казка Старого Млина".
5.XI. „Дні нашого життя".
7.XI. „Чорна пантера і білий медвідь".
8.XI. в год. 3·30 по цінах знижених „Вій", в год. 8. вечер „Ніч під Івана Купала.
Нові декорації і костюми. 562 25—?

Український мішаний хор Д. Котка.
у неділю 1. XI. Станиславів.
у понеділок 2. XI. Станиславів.
у второк 3. XI. Станиславів.
у четвер 5. XI. Коломия.
у пятницю 6. XI. Коломия.
у суботу 7. XI. Коломия.
у неділю 8. XI. Снятин.
у понеділок 9. XI. Снятин.
у вівторок 10.XI. Калуш.
у середу 11.XI. Калуш. 519 32-?

З 1. листопада п. р. відкривається доповняючий курс на I. р. при прив. муж. учит. сем. курс. УПТ. у Львові. По двох місяцях перейдуть курсанти на I. р. Пояснень уділяє управитель М. Бабин, Сикстуська 64. II. п. 712 2—2

З поводу річниці 1. листопада відбудеться в Архикатедральній Церкві св. В. М. Юра в неділю 1. листопада в год. 12. в полудне Панихида а в понеділок 2. XI. в год. 8·30 рано Заупокійна Служба Божа за покійних членів УГА. Управа парохії св. Юра просить усіх вірних численною участю в тих Богослуженням пошанувати память дорогих покійних. 2—2

Турист. краєзн. Товариство „Плай" улаштовує в неділю 1. падолиста прогульку до Винник і на окопи за Личаківською рогачкою. Збірка: година 7·20 Личаківський дворець. Поворот в полудне. Гостям раді.

Дрібні оголошення.

УЧИТЕЛЬ без посади пошукує лекції на селі з народніх шкіл або I—III кл. ґімн. і I—III року учит. семинарії. Зголошення приймає з чемности З Левицький. Красіцьких 6. 695 6—8

ЛІКАР-ДЕНТИСТ, або добрий технік потрібний яко спільник у воєвідськім місті. Зголошення до Адм. „Діла" під „Дентист". 724 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ
д-р Маріян Ґардецький
отворив адвокатську канцелярію
714 **в Кутах.** 2—2

Д-р Теодозій СТЕФАНОВИЧ
відкрив і веде адвокатську
канцелярію в Лопатині
(дім п. Г. Берґгольца коло бровару).
691 2—2

Звичайні Загальні Збори

Товариства українських правників у Львові (відложені дня 11. X. п. р. відбудуться в неділю, 15. листопада 1925 о годині 10. зглядно без огляду на комплет о годині 10·30 перед полуднем в салі „Українська Бесіда" вул. Рутовського 22. з отсим днєвним порядком:
1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
2) Звіт Головної Ради. 726 1—1
3) Звіт Контрольної Комісії.
4) Вибір Голови і Головної Ради Товариства.
5) Внески і інтерпеляції членів.

ЗА ГОЛОВНУ РАДУ:
Волод. Децикевич вр. д-р Ол. Надраґа вр.

8-місячні рати 8-місячні рати
VIENNAPOL
ЛЬВІВ
Личаківська 7.
Звідомляємо наших П. Т. Клієнтів що ми заосмотрили наш магазин в багатий вибір конфекції жіночої, мужеської і діточої на
осінний і зимовий сезон
з найліпшої матерії і після найновійшого фасону.
Для переконання просимо о ласкаві відвідини нашого магазину без примусу купна.
723в 1—2

ПОДЯКА.

Подобалось Всевишньому покликати до Себе по заплату сівача, що через 38 літ засівав у серцях молоденьких душ зерно Божої боязни і здорового знання: покликати до другого життя бл. п. Ольгу Дубівну, учительку виділової школи в Бучачі, що по довгій і тяжкій недузі, заосмотрена Найсв. Тайнами, дня 5. жовтня заснула вічним сном, оставляючи заслужений спомин у дітвори трьох поколінь і важкий смуток у сестер і рідні. — Нехай всі, що своїм трудом і присутністю віддали Покійній послідну прислугу, приймуть найщирійшу подяку, а то: Всч. о. Пелех ЧСВВ за приготування в далеку дорогу, Впоп. о. декан Нестайко, Всеch. о. Ректор Яцик, Всч. О. Лішинський, катехит і катехит рим.-кат. обр. Ольбрехт за уділ в похоронах: — Впов. п. директор Кефермілер за з серця плинуче, надгробне слово прощання; — Василіянський хор за спів в часі похоронного обряду: Товаришки і Товариші всіх шкіл, шкільна молодь всіх шкіл, Союз Українок, братства і вся непроглядна громада всіх народностей за милосерний вчинок присутности на похоронах, або слова співчуття. — Всім щире Спасибіг!

Олена Дубівна і Олександра Крушельницька, сестри і родина.
727 1—1

ҐАЗДИНЕ!

TLEN LWÓW

Шануй тяжко запрацьований гріш свого чоловіка! Не нищ білля — уживай тільки найліпше мило до прання марки „ЛЕВ" вироби Львівської фабрики хем. „ТЛЕН".
772 1—10

МЕШКАННЯ для академика, покій з окремим входом. Відомість: Снядецких 5. II. поверх на право. 727 1—

ПАННА до домашнього шиття і забави дітей, пошукує посади, дуже радо на виїзд. Зголошення проситься слати до Адмістрації „Діла" під „Скромна". 72

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.